

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.I.30.409/2006/8. szám

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Szegedi Ítéltábla dr. Burger Ildikó ügyvéd által képviselt felperes neve, címe székhelyű felperesnek - dr. Maklári László ügyvéd által képviselt alperes neve, címe szám alatti székhelyű alperes ellen szerződésből eredő követelés iránt indított perében a Csongrád Megyei Bíróság 2006. június 16. napján kelt 2.G.40.271/2004/48. sorszámú ítélete ellen az alperes 50. és 60. sorszámú, illetve a felperes 56. sorszámú fellebbezése folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezését **részben megváltoztatja**, az alperest terhelő marasztalás összegét 37.563.611.- (Harminchétmillió-ötszázhatvanháromezer-hatszáztizenegy) Ft-ra és ennek 2004. május hó 5. napjától a kifizetésig a mindenkor jegybanki alapkamat másfélszeres mértékének megfelelő kamatára, továbbá a felperes javára fizetendő elsőfokú eljárási költség összegét 2.544.000.-(Kettőmillió-ötszáznegyvennégyezer) Ft-ra leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet **helybenhagyja**.

Kötelezi az alperest, fizessen meg 15 nap alatt a felperesnek 500.000.- (Ötszázezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

A le nem rótt fellebbezési eljárási illetékből az államnak - külön felhívásra - a felperes 345.000.-(Háromszáznegyvenötezer) Ft-ot, az alperes 550.000.-(Ötszázötvenezer) Ft-ot köteles megfizetni.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

INDOKOLÁS :

A felperes jogelődje az (felperes jogelőd neve), a (cég 1. neve) és a (cég 2. neve) 2002. január 2. napján megállapodást kötöttek az alperessel, amelyben vállalták, hogy az általuk termelt extra minőségi besorolású tejet részére értékesítik. A megrendelő kötelezettsége a tejmenyiség átvétele és a kikötött ellenérték megfizetése volt. Rendelkeztek arról, hogy 2003. október 31. napjáig a szerződést nem szüntetik meg, ezt követően bármelyik fél négy hónapos felmondási idő mellett felmondhatja. Az együttműködési megállapodás 8. pontja értelmében a gazdasági, valamint a jogszabályi körülményekben bekövetkezett változás esetén a felek a szerződést írásban módosíthatják, és minden év végén írásban állapodnak meg a konkrét tej mennyiségére, valamint felülvizsgálják a mennyiségi felárakat is.

2002. április 30. napján az (felperes jogelőd neve) és az alperes között mezőgazdasági termékértékesítési keretszerződés is létrejött, amelyben a termelő az általa előállított összes nyers tej értékesítésére, míg a megrendelő ennek átvételére és a vételár megfizetésére vállalt kötelezettséget. A szerződés V.1. pontja alapján az alapár a mindenkor hatályos FVM rendeletben, valamint egyéb vonatkozó jogszabályokban meghatározott irányár. Az alperes az írásbeli szerződésben volumenfüggő, progresszíven emelkedő mennyiségi felár fizetését vállalta 2,20-3.-Ft/liter+ÁFA összegben. A szerződő felek szóbeli megegyezése folytán 2003. március 1. napjától kezdődően - a 27/2003. (III. 11.) FVM rendeletben vállalt alapáron felül - a termelő 2,-Ft/liter+ÁFA mennyiségi felárra volt jogosult. A felperes a számláiban - ilyen írásbeli megállapodás hiányában is - minőségi felárat érvényesített, amelyet az alperes részére kifizetett.

2003. november hónaptól a felperes a számláit a felárakkal növelt és a külön jogszabályban megállapított alapáron állította ki, az alperes azonban ettől kezdődően a követelt összeget csak részben fizette meg. A 2003. november és december hónapra kiesett árbevétele után a termelő veszteségcsökkentő állami támogatásban részesült.

A megrendelő ettől a hónaptól kezdődően a mennyiségi felár fizetési kötelezettségét megszüntette, az általa kalkulált piaci áron számolt el és minőségi felárat nem fizetett. A termelő 2004. június 17. napján - az eredménytelen egyeztetések után - 2004. október 17. napjára a szerződést felmondta, a jogviszony megszűnéséig azonban továbbra is folyamatosan szállított.

A felperes módosított keresetében 58.918.778.-Ft és járuléka megfizetésére kérte kötelezni az alperest.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Nem vitatta, hogy a szerződésben kialakított és számlázott vételár az FVM rendeletben előírt irányárnak felelt meg, azonban hivatkozott a Tej Terméktanács küldöttgyűlési határozatára, amely 2003. november 1. napjától az irányár fizetési kötelezettséget megszüntette a kedvezőtlen gazdasági helyzet miatt. Álláspontja szerint 2003. november 1. napjától a piaci árat kellett megfizetnie, amelynek a kiegyenlítése megtörtént. Érvénytelenségi kifogást terjesztett elő tévedés jogcímén, mert a szerződés megkötésekor abban bízott, hogy a tejpiac a Tej Terméktanács által szabályozott rendben fog működni.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, fizessen meg a felperesnek 58.918.778.-Ft-ot és ennek 2003. december 11. napjától járó, a mindenkori jegybanki alapkamat 1,5-szeresének megfelelő mértékű kamatát. Megállapította, hogy a szerződés alapján a termelő által szállított tejmenyiség ellenértékeként az alperesnek a hatályos FVM rendelet szerinti irányarat kellett megfizetnie a mennyiségi és minőségi felárral növelten. Az agrárpiaci rendtartásról szóló törvény rendelkezéseiből, valamint a Tej Terméktanács 2003. szeptember 30. napján kelt határozatából azonban azt a következtetést vonta le, hogy a gazdasági körülmények változása folytán 2003. november 1. napjától a szerződés megszűnéséig az elszámolás a piaci áron történhet. A 33. sorszámú igazságügyi könyvszakértői vélemény 2. számú mellékletének alapulvételével 2003. november hónaptól 2004. október hónapig az átlagáron számított követelést 7.720.882.-Ft-ban, az árkülönbözet miatti követelés összegét 2004. január hónaptól 2004. október hónapig 51.197.895.-Ft-ban látta megállapíthatónak, így - a különböző időszakokra és eltérő módon számított - vételár különbségeket összeadva marasztalta az alperest. Az érvénytelenségi kifogást azért utasította el, mert az tartalmában a 2004. évre kihirdetett jogszabály által közzétett irányár mellőzésére irányult, ami a bíróság elszámolása során megvalósult és az alperes e körben az őt terhelő bizonyítási kötelezettségének sem tett eleget.

Az elsőfokú ítélet ellen mindkét fél fellebbezést terjesztett elő.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet indokolásának módosítását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen következtetett a

szerződő felek által vételárként kikötött irányár megszűnésére. A megállapítás sérti a szerződéses szabadság elvét, a felek rendelkezési jogát és a szerződésbe vetett bizalmat, ugyanis a mindenkor hatályos FVM rendeletek a szerződés részévé váltak. A különböző jogcímenek igényelt támogatások az igényérvényesítést nem érintik. A Tej Terméktanács küldöttgyűlésének határozata nem jogszabály, az a felek megállapodása szempontjából közömbös. Sérelmezte az Agrárgazdasági Kutató Intézet és a Tej Terméktanács adatai alapján kimunkált piaci átlagár mértékét, mert az nem felel meg a teljesítés helye szerinti piaci áraknak.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását, fizetési kötelezettségének 7.720.882.-Ft-ra és ennek 2004. május 15. napjától járó kamatára történő leszállítását kérte. Az elsőfokú bíróság jogi okfejtését elfogadva ismételten hivatkozott a körülményekben utóbb bekövetkezett lényegi változásokra, amelyek az irányár alkalmazhatóságát kizárják. Ettől az időponttól kezdődően piaci átlagáron lehet elszámolni és a termelő mennyiségi felárra sem tarthat igényt. 2004. július 1. napjától, a tej minőségére alkalmazott szabvány megszűnésétől minőségi felár fizetésére sem köteles. Középarányosan - 2004. május 15. napjától - kérte a kamatfizetési kötelezettségének megállapítását. Fellebbezési észrevételében számítási hiba miatt vitatta a szakértői véleményt.

A fellebbezések **részben alaposak.**

A 2002. január 2. napján kelt megállapodás 4.1. pontjában a felek a mindenkor hatályos FVM rendeletre és egyéb jogszabályokra utalva határozták meg a vételárat, amely kötelező erővel bír a jogviszony fennálltaig. A szerződés alapján fizetendő ár nem minősül hatósági áraknak, hanem olyan ár, amit a felek a szerződésükben jogszabályra utalással határoztak meg. A Tej Terméktanács irányár fizetési kötelezettséget megszüntető 54/2003.(IX.30.) számú közgyűlési határozata egy társadalmi szerv döntése, azaz nem jogszabály (Ptk. 226. § (1) bekezdés).

A felperes megalapozottan utalt arra, hogy a felek szerződésükben az ágazati miniszter rendeletében meghatározott mértékű árban állapodtak

- 5 -

Gf.I.30.409/2006/8. szám

meg, így azt kellett megfizetni mindaddig, amíg a rendeletek hatályban voltak. Minden alapot nélkülöz az elsőfokú bíróság jogi álláspontja, amikor „közgazdasági megfontolás miatt” az érvényes szerződési kikötés helyett a

piaci átlagár alkalmazhatóságát találta indokoltnak. A bíróságnak a felek jogvitájában az érvényes szerződési kikötést kellett volna alkalmaznia, attól el nem térhetett, kivéve, ha valamelyik fél a szerződési kikötést eredményesen megtámadta.

Az alperes hivatkozott ugyan „tévedésre” kifogásában, de a Ptk. 210. § (1) bekezdésében előírt feltételek hiányoztak. A lényeges körülményben való ténybeli - és nem jogi - tévedésnek ugyanis a szerződés megkötésekor kellett volna fennállnia, továbbá a tévedést nem a felperes okozta és nem is ismerhette fel. Az alperes titkos fenntartása vagy rejtett indoka a szerződés érvényessége szempontjából közömbös (Ptk. 207. § (5) bekezdés). A gazdasági körülmények megváltozása az alperes olyan téves feltevése (meghiúsult várakozása) volt, ami a visszterhes szerződés érvényessége szempontjából közömbös.

A feleknek a szerződés megkötésekor valamennyi körülmény mérlegelésével szabadon dönthettek a megállapodás tartalmáról. Piaci viszonyok között a gazdasági körülmények - akár drasztikus - megváltozása az üzleti kockázat része, amely a szerződéses jogi kapcsolatok tartalmát automatikusan nem változtatja meg. Ha a bekövetkezett körülményváltozás valamelyikük lényeges jogos érdekét sérti, a rendelkezésre álló jogi eszközök igénybevételével a szerződés módosítását egymás között kezdeményezhették, ennek eredménytelensége esetén- esetleg - a szerződés bírói módosítását kérhetik (Ptk. 241. §). A kedvezőtlen gazdasági háttérű szerződést pedig az alperes is jogosult volt felmondani.

A leszállított tej alapárát tehát mindaddig, amíg a jogszabály hatályban volt, az abban foglaltak szerint jogosult volt a termelő elszámolni. Mértéke 2003. január 1-től 2003. december 31-ig a 27/2003.(III. 11.) FVM rendelet alapján 72.-Ft/liter+ÁFA, 2004. január 1-től 2004. április 30. napjáig a 30/2004.(III. 10.) FVM rendelet szerint 68.-Ft/liter+ÁFA.

Árcsökkenő tényezőként az alperes hivatkozott a felperes részére folyósított támogatásra. A termelő a 42/2004.(IV. 9.) FVM rendelet alapján valóban részesült 2003. november 1. és 2003. december 31-e közötti időszakban veszteségcsökkentő támogatásban, amit a megrendelő felé elszámolt, a támogatási árral csökkentette a vételárát.

Ezt követően a könyvelés adatai és az igazságügyi szakértői véleményből megállapíthatóan további juttatást nem kapott.

Az alperes 2004. május és június hónapra - a már hatályát veszített rendelet ellenére - a 68.-Ft-os irányarat megfizette, ami előfeltétele volt a részére

nyújtott támogatásnak. A 2004. július 1. napjától kezdődő időszakban - a Ptk.422. § (4) bekezdése szerint alkalmazandó Ptk.366. § (1) bekezdése alapján - piaci átlagárral kellett elszámolni. A Legfelsőbb Bíróság Gazdasági Kollégiumának 35. számú állásfoglalása szerint ezt az árat - a felek megállapodásának hiányában (Ptk. 422. § (2) bekezdés) - a bíróság határozhatja meg a felek szerződéskötéskori szándékára és a teljesítésből eredő sajátosságokra figyelemmel. A piaci ár lehet a teljesítés helye szerinti, avagy országos ár. Jelen esetben a felek a szerződésükben FVM rendeletre, azaz nem a helyi, hanem országosan irányadó árra utaltak, így az ítéletábra által meghatározott piaci átlagár is országos ár volt, amelynek mértéke a szakértői vélemény szerint 64.-Ft/liter+ÁFA.

Az írásbeli megállapodás 4.2. pontja szerint az alperes kötelezettséget vállalt mennyiségi felár megfizetésére. Ezt a szerződő felek 2003. tavaszán szóban módosították, a felárat leszállították 2.-Ft/literre és a megrendelő 2003. október végéig a fizetési kötelezettségét teljesítette. Év végén a szerződő felek a felár felülvizsgálatát elmulasztották, ez azonban az alperes kötelezettségét nem szüntette meg, hanem az írásba foglalt szerződés alapján vagy a vállalt magasabb összegben, vagy az előző évi - a 2003. évben kötött - szóbeli megállapodásnak megfelelő mértékben terhelte. A termelő számláiban a szerződés megszűnéséig a 2.-Ft/liter felárat érvényesítette és keresetében ennek megfelelő elszámolást kért, a mennyiségi felár mértéke a kérelem korlátai között számolható el (Pp. 3. § (2) bek.).

A felek a termelőket illető minőségi felárról a megállapodás 4.3. pontja alapján a később kötendő mezőgazdasági termékértékesítési szerződésre utalva rendelkeztek. A peres felek között létrejött mezőgazdasági termékértékesítési szerződés azonban ilyen írásos kikötést nem tartalmaz, az alperes szóbeli megállapodás alapján fizetett minőségi felárat 2004. június 30. napjáig, az addig hatályos szabvány minőségi előírásainak figyelembe vételével. A Ptk. 418. § (2) bekezdése a mezőgazdasági termékértékesítési szerződés érvényességéhez írásbeliséget követel meg. Az írásba foglalás elmulasztása esetében is

érvényes a szerződés, ha bármelyik fél a szerződésből származó kötelezettségeit teljesítette. A teljesítésnek orvosló hatálya van, a teljesítés ezért nem tekinthető jogalap nélkülinek, de a nem teljesített szolgáltatás - itt

vételárrész - az alaki hiba eredményezte érvénytelenség miatt nem követelhető, vagyis 2004. július 1. napjától kezdődően a felperes minőségi felárat nem számolhat el.

Az alperes a szakvélemény állított számítási hibájára csak a fellebbezésben hivatkozott, az erre vonatkozó észrevételét és indítványát az elsőfokú eljárásban kellett volna előterjesztenie a Pp. 182. § (3) bekezdése alapján. A másodfokú eljárásban új bizonyíték előadására kivételesen kerülhet sor a Pp. 235. § (1) bekezdése alapján, amelynek feltételei nem állnak fenn.

A kifejtett érdemi kérdések mellett az elsőfokú bíróság ítéletében - a jogi álláspontjához képest is - súlyos számszaki tévedést, számítási hibát ejtett. Az indokolás szerint ugyanis a szerződéses árat a teljes elszámolási időszakra mellőzte és a piaci árat alkalmazta. Ezzel szemben a szerződéses áron történő elszámolást kérő felperes keresetének lényegében teljes egészében helytadott, eltérő jogi okfejtése ellenére.

Az elszámolás során az ítélet tábla a 33. számú kiegészített szakvélemény 3. számú mellékletét tekintette irányadónak, amely 44.696.332.-Ft-ban összegezi a megalapozott felperesi követelést mennyiségi és minőségi felárral együtt. Négy hónapra, 2004. július 1. napjától a piaci átlagárat az ítélet tábla állapította meg, ebből eredően 14.222.446.-Ft különbözet jelentkezik a felperes által előterjesztett igényhez képest. A szakvéleményben kimunkált összegből a számlázott, de a megrendelő által ki nem egyenlített minőségi felárat 2004. július 1. napjától 7.132.721.-Ft-ban levonásba kellett helyezni, így a felperesnek jár 37.563.611.-Ft árkülönbözet. A vételár a tárgyhót követő 5. napjától volt esedékes, azaz az alperes a késedelem folytán egységesen a középátlagos időtől köteles a szerződésben kikötött mértékű kamatot megfizetni (Ptk. 301. § (1) bekezdés).

A kifejtettek szerint az ítélet tábla a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, a marasztalás összegét leszállította és az indokolását módosította. A pernyertesség és

pervesztesség arányában a felperesnek járó elsőfokú eljárási költséget mérsékelte.

A részben eredményes fellebbezés folytán a pernyertesség és pervesztesség arányára is figyelemmel a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján az alperes a felperesnek másodfokú eljárási rész költséget köteles megtéríteni. A le nem

rótt fellebbezési eljárási illetékről szóló rendelkezés a 6/1986. (VI. 26.) IM. számú rendelet 13. § (2) bekezdésén alapul.

S z e g e d, 2007. március hó 2. napján

Dr. Kemenes István
a tanács elnöke

Dr. Rakita Zsuzsanna
előadó bíró

Dr. Mányoki Zsolt
táblabíró